

El remodelatge de la Biblioteca de Catalunya

Xavier Febrés*

La Biblioteca de Catalunya es disposa a fer una cura de rejuveniment. Arran de la redistribució de dependències amb l'Institut d'Estudis Catalans, l'accés principal a la Biblioteca de Catalunya deixarà de ser el conegut fins ara. S'hi arribarà d'ara endavant pel gran pati de l'antic Hospital de la Santa Creu, exactament per una de les escalinates al voltant de les quals s'organitzen a l'estiu els concerts municipals a l'aire lliure. Aquesta innovació invalidarà l'auditori de la Biblioteca de Catalunya, en activitat des de 1965, però permetrà d'habilitar una nova sala de catàlegs i bibliografies més racionalitzada.

D'altra banda, la Biblioteca rebrà a partir d'ara els exemplars dels llibres procedents del Dipòsit Legal, segons estableix la nova Llei de Biblioteques aprovada pel Parlament de Catalunya l'any 1981. Aquesta disposició representarà la incorporació d'uns 12.000 volums anuals, amb el consegüent increment de l'activitat interna i de servei al públic.

Més de 700.000 llibres

La Biblioteca de Catalunya té actualment un fons de 700.000 títols impresos, més de 2.600 manuscrits i 400 incunables. No cal dir que és la més important del nostre país, seguida de prop per la Biblioteca Universitària que s'acosta als 600.000 volums (amb el benefici del Dipòsit Legal des de fa llargs anys), per la Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès amb 300.000 volums, la del Col·legi d'Advocats amb 250.000 volums i la del Bisbat amb 150.000. Però, a desgrat de ser la més important, el seu fons és relativament modest amb relació a les biblioteques nacionals de Madrid o de les capitals

europèes més pròximes. El fons de la Biblioteca de Catalunya no ha crescut en la proporció desitjable durant els últims decennis, en què les adquisicions han estat migrades. Les donacions i els intercanvis han procurat una part molt important de les noves incorporacions bibliogràfiques.

En ser oberta al públic l'any 1914, disposava de 30.000 volums, els quals arribaven ja a 380.000 l'any 1939 i a 500.000 l'any 1964. L'impuls adquisitiu registrat durant les etapes de la Mancomunitat i de la Generalitat republicana va ser molt superior a la dels últims quaranta anys, malgrat les nombroses i valuoses donacions. Un

total de tretze milions de pessetes es va dedicar l'any 1981 a l'adquisició de llibres i revistes, amb càrrec al pressupost de la Diputació de Barcelona, que regeix l'establiment fins que la Llei de Bases de Règim Local determini els mecanismes de traspàs de l'administració local als organismes autonòmics. Ultra el capítol d'adquisicions, el funcionament de la Biblioteca és assegurat econòmicament per la Diputació de Barcelona, amb un pressupost anual d'uns tres-cents milions de pessetes. Inclou la retribució dels 260 empleats de l'establiment, entre els quals 160

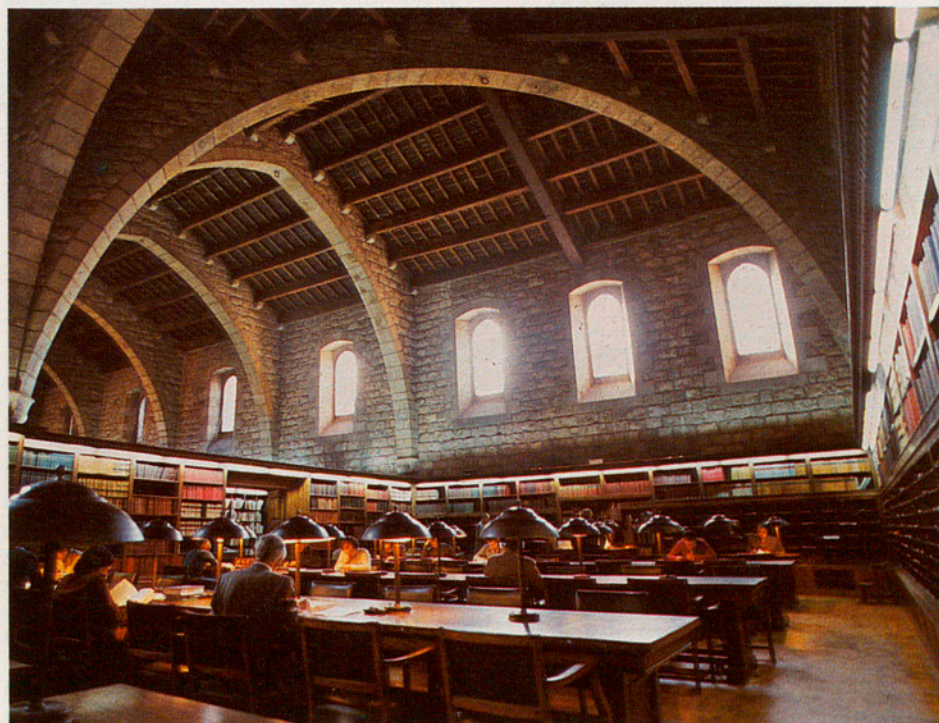
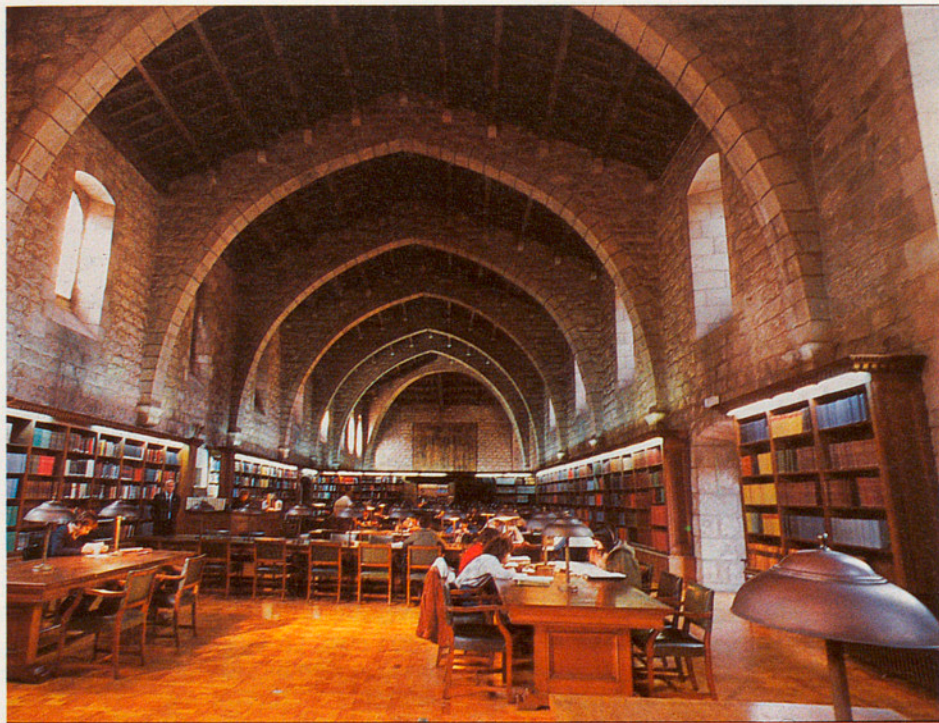
*Periodista i escriptor

L'actual auditori de la Biblioteca de Catalunya serà la primera sala de la nova entrada. On ara hi ha l'auditori hi haurà la Sala de Catàlegs dels llibres de la Biblioteca, que així es treurà de la

Sala General on ara hi ha els catàlegs, cosa que provoca un moviment perturbador per als lectors. D'altra banda, se cercarà un nou espai per a l'auditori.

Amb més de 700.000 llibres, 2.600 manuscrits i 400 incunables, és la Biblioteca principal del país

Dos aspectes de l'ala dreta de la U, vista des del carrer del Carme, on hi ha la Sala de Ciències, que enllaça amb l'auditori i amb la Sala de Revistes.

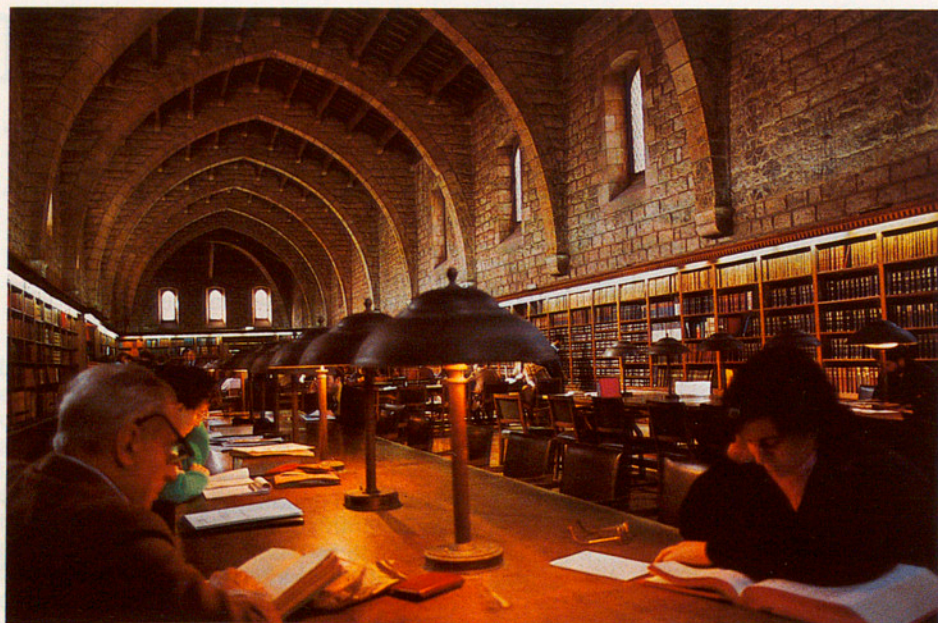
bibliotecàries titulades. No tots treballen a la Biblioteca de Catalunya, atès que la xarxa de biblioteques de la Diputació compta amb 92 unitats a Barcelona i comarques. Dues altres xarxes de biblioteques cobreixen la geografia catalana i balear: la de la Caixa de Pensions amb 114 sales i la de la Generalitat de Catalunya amb 104 sales, heretades quasi totes del Ministeri de Cultura o de les Diputacions de Girona, Tarragona i Lleida, tot i que els traspassos de l'Estat comporten la gestió de les biblioteques però no pas la propietat dels fons.

Informatització del catàleg

El principal desafiament que té plantejat en aquests moments la Biblioteca de Catalunya és la mecanització i informatització del seu catàleg, sense la qual cosa esdevindria ràpidament obsolet. La xarxa de biblioteques de la Caixa de Pensions està ja informatitzada, mentre que la Generalitat es disposa a procedir a la mateixa mesura, indispensable en l'època actual si es vol oferir un servei públic adient. La Biblioteca de Catalunya haurà de decidir la incorporació del seu catàleg en algun dels canals informàtics existents. Es tracta d'una tasca crucial de cara al futur, a escometre amb criteris de racionalització de l'oferta bibliotecària global, tot i que sigui dispersa.

Així, doncs, la institució instal·lada en un antic hospital construït al segle xv es troba en aquests moments en una cruïlla determinant per al seu futur. No n'hi ha prou de posseir noves prestatgeries climatitzades per a manuscrits i incunables, de disposar del manuscrit més antic en llengua catalana —les Homilies d'Organyà—, d'emmagatzemar 12.000 títols anuals de l'edició d'actualitat sobre un fons de 700.000 exemplars. Cal encara transformar aquesta riquesa en servei públic eficaç, tasca de la qual podrien estar difícilment absents les àmplies experiències positives o negatives acumulades per les bibliotecàries professionals de la institució. Un total de 165.000 persones han acudit l'any 1982 a la Biblioteca de Catalunya, mentre que aquest mateix índex de

**Informatitzar el catàleg i dotar-se per
acollir importants i constants donacions,
el principal repte**

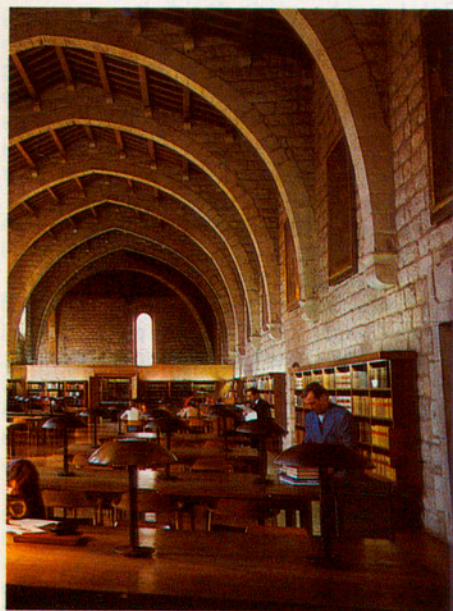
Aquesta és la Sala General, on hi ha també els catàlegs que passaran a l'auditori. Després d'entrar per la porta conjunta de Biblioteca i Institut d'Estudis Catalans, al primer pis es troba la Biblioteca, a la qual s'entra per una porta

giratòria: passada aquesta porta, a mà esquerra, es troba aquesta Sala General i a mà dreta –separada al centre per la recepció– la Sala de Revistes. Ambdues sales i la recepció formen la base de la U arquitectònica de la Biblioteca.

freqüentació va ser l'any 1976 de 184.000 persones.

La riquesa de les donacions

En aquests moments, les sales públiques de lectura de la Biblioteca de Catalunya consisteixen en tres immenses naus gòtiques de l'antic hospital de la Santa Creu, d'unes dimensions de 50 metres de llarg per 11 d'ample i 12 d'alt cadascuna. La sala general té una capacitat per a 102 lectors, mentre que les d'Humanitats o Ciències són de capacitat lleugerament inferior. D'altra banda, disposa d'una colla de sales especialitzades, formades arran de donacions particularment significades. La Sala Torres Amat ofereix més de 10.000 volums, encara en curs de catalogació, de temàtica teològica i religiosa. La Sala Cervantina aplega més de 6.500 volums relacionats amb l'escriptor castellà i els estudis sobre la seva obra. La Sala Higini Anglès constitueix un dels fons musicals més importants d'Espanya, i son també importants col·lecció Jacint Verdaguer, la biblioteca esportiva Samaranch, la Sala Josep Trueta, la Sala Frederic

Vista de l'ala esquerra de la Biblioteca, des del carrer del Carme, on hi ha la Sala d'Humanitats, que enllaça amb la Sala General.

Passadís paral·lel a recepció i sales de revistes i general, on s'exposen regularment les noves adquisicions de llibres, i on també es realitzen algunes exposicions, com per exemple la de

Prensa Comarcal i Censura al mes de maig de 1981.

Aquest passadís enllaça la Sala d'Humanitats amb la Sala de Ciències.

Les obres en curs facilitaran un millor servei per a les desenes de milers de lectors i estudiosos

Marès de manuscrits i incunables, la donació del doctor Pedro Pons, etc.

Totes aquestes donacions acostumen a consistir en llibres especialitzats d'alt valor, que la Biblioteca posseiria difícilment per ella mateixa. Deambulant per la Sala Pedro Pons es poden contemplar a les vitrines obres particularment apreciades, com ara una primera edició de 1751 en 36 volums de l'Enciclopèdia de Diderot o bé les Memòries de Giacomo Casanova en 11 volums, obra cabdal en el seu gènere, de la qual la Biblioteca de Catalunya disposa de diverses edicions, relegades encara totes a l'infern i absents del catàleg obert al públic. Per a la donació del rector Badia i Margarit s'ha habilitat una nova sala que domina des d'una planta superior la nau d'Humanitats i el pati de l'antic Hospital per la part exterior.

Ocuparà l'Escola Massana

La Biblioteca de Catalunya, creada per la Mancomunitat junt amb l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1907 i oberta al públic l'any 1914, va ser instal·lada primerament al segon pis del Palau de la Generalitat. Va traslladar-se a l'antic Hospital de la Santa Creu l'any 1931, a conseqüència de la donació de l'edifici

11, 12 i 13. Tres sales a les quals s'accedeix des de la Sala d'Humanitats i que antigament eren reductes més petits que l'ala de l'edifici per tal que els malalts, segons els diversos gremis i corporacions, es poguessin reunir entre ells. A dalt, a l'esquerra, la Sala de Gremis, de 1667, on ara es fan exposicions permanents dels millors incunables i llibres de la Biblioteca de

Catalunya. A dalt, a la dreta, la Sala Cervantes, on es guarda tota la col·lecció cervantina, els llibres de cavalleria i la valuosa col·lecció de fullets Bonsoms, que també es troba a la Sala de Franciscans, i a sota la Sala del Via Crucis, on s'està posant tota la col·lecció donada per Frederic Marès, el qual vol exposar en permanència una història de l'evolució del llibre.

Imatge: M. Ferrer / Arrel / Cultura
Fotografia: M. Ferrer / Arrel / Cultura
Distribució: Arrel / Cultura

Passadís on es guarden els «gran folis» i que dona accés a la Sala de Prat de la Riba.

La Sala Prat de la Riba, sala de consulta dels valuosos fons de reserva.

Junt amb l'Institut d'Estudis Catalans, al seu costat, la Biblioteca de Catalunya compon el centre «físic» de la cultura catalana

a l'Ajuntament per part dels propietaris privats. S'ha previst que les actuals dependències s'ampliïn gràcies als locals de l'Escola Massana, que l'Ajuntament vol traslladar, amb la qual cosa la Biblioteca de Catalunya passaria a ocupar la pràctica totalitat de l'edifici situat al voltant del pati al qual s'accedeix pel carrer de l'Hospital.

L'Institut d'Estudis Catalans ocupa l'edifici al qual s'entra pel carrer del Carme i que era fins ara l'entrada de la Biblioteca de Catalunya.

Aquesta biblioteca nacional o central disposa també d'una Biblioteca Infantil i Juvenil amb sala i catàleg propis, així com d'una Biblioteca Històrica Infantil que aplega tota aquesta literatura de gènere des dels seus inicis. Enfront de la Biblioteca Infantil, l'anomenada Biblioteca de Sant Pau constitueix el servei més freqüentat de la Biblioteca de Catalunya, atès el volum de préstec de llibres i també el fet que els estudiants que cerquen d'un indret tranquil hi poden accedir amb els seus llibres d'estudi, contràriament a les sales de la Biblioteca de Catalunya pròpiament dita.

La Biblioteca de Sant Pau té una intensitat de préstec de llibres més elevada que la de tota la xarxa de biblioteques de la Diputació plegades.

D'altra banda, l'Escola de Bibliologia desenrotlla les seves activitats de formació especialitzada en un annex de la Biblioteca de Catalunya, alhora que acull el Laboratori de Restauració i el Taller d'Enquadernació. L'Escola de Bibliologia és una realitat particularment important pel fet que és l'única d'Espanya i que ha format una gran quantitat de bibliotecàries des de la seva creació per la Mancomunitat. A la resta d'Espanya, el títol professional no s'obté després de tres anys d'estudis especialitzats com és el cas de Catalunya, sinó per simple oposició al *Cuerpo de Bibliotecarias* un cop en possessió d'alguna llicenciatura universitària. L'Escola de Bibliologia té actualment rang universitari a tots els efectes i la dirigeix el catedràtic de Llengua i Literatura Catalana, doctor Joaquim Molas. ■

Sota la Sala Prat de la Riba es guarden els fons de reserva i la biblioteca privada del creador de la

Mancomunitat, així com valuoses col·leccions i manuscrits de Verdaguer i de Sant Joan de la Creu, entre altres.

Dues grans donacions a la Biblioteca de Catalunya, del doctor Badia i Margarit i del doctor Sarró

La Biblioteca de Catalunya s'ha vist enriquida darrerament amb dues extraordinàries donacions. La del doctor

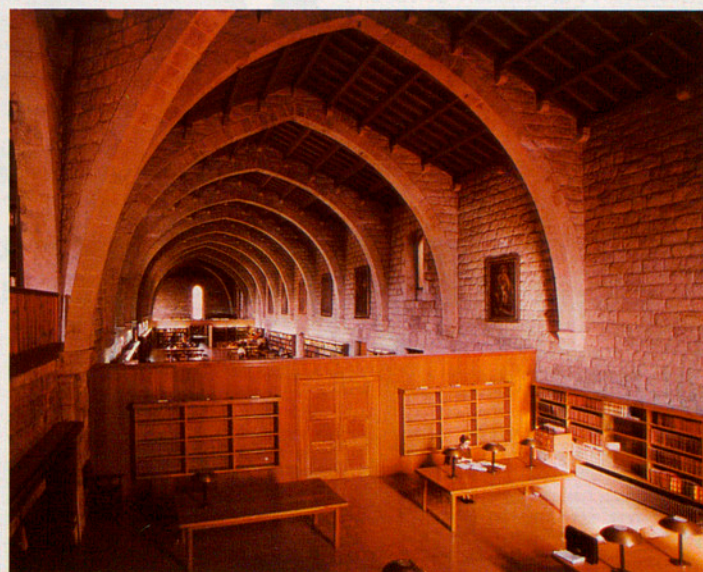
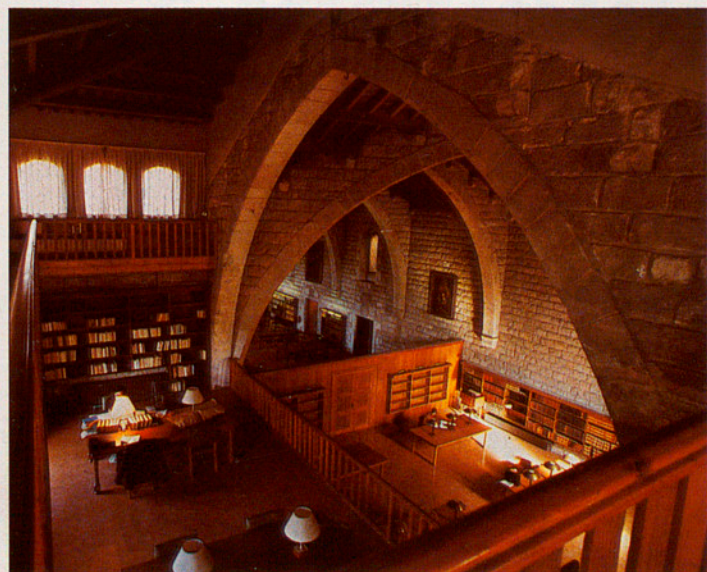
Badia i Margarit es compon de més de cinc mil llibres i fullets, en gran majoria de l'especialitat filològica. La donació

està instal·lada al capdavant de la Sala d'Humanitats. Dues vistes de l'entresolat on es troba.

Vista de la Sala d'Estudi, en el segon dels dos pisos de fusta on es guarda la

donació Badia, que també conté totes les tesis doctorals que aquest ha dirigit.

Dues vistes de la Sala d'Humanitats des del segon i primer pis, on es guarda la donació Badia. L'envà que es veu es traurà per poder allargar la Sala d'Humanitats. Quant a la donació del doctor Sarró, es tracta de 30.000 llibres, i, a més dels de psiquiatria, conté col·leccions

considerades com de les millors del món, per l'antiguitat i pluralitat de llibres, en bruixologia i demonologia. Els llibres ja estan preparats i durant 1983 s'aniran instal·lant a la Biblioteca de Catalunya. La Biblioteca de Catalunya, oberta de les nou del matí a dos quarts de nou del vespre, només tancada els diumenges,

té una mitjana de 1.500 lectors diaris i 250.000 socis. Tothom pot ser-ne, de soci, pagant el carnet al preu de cost, a 35 pessetes.

Aquest reportatge fotogràfic ha estat elaborat per Xavier Febrés, peus de foto, i Pere Monés, fotògraf.